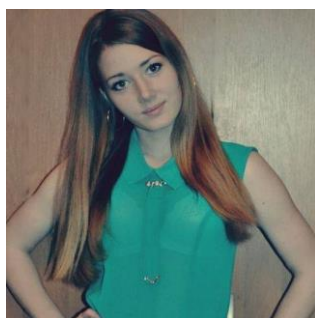

SECTION 9 COURT ORGANIZATION; LAW-ENFORCEMENT AGENCIES; PROCURATORATE AND BAR

СЕКЦІЯ 9 СУДОУСТРІЙ; ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 347.95

ІНСТАНЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ В КОНТЕКСТІ СУДОВОЇ РЕФОРМИ

*Ушкало Наталія Іванівна,
студентка IV курсу ННІ права,
Сумський державний університет*

Науковий керівник:
*Щербак Світлана Володимирівна,
канд. юрид. наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
та судочинства ННІ права,
Сумський державний університет*

Стаття присвячена дослідженню питань інстанційного розгляду судових рішень за новою судовою реформою 2016 року. Звертається увага на фундаментальні зміни в законодавстві та Основному законі України, досліджуються позитивні моменти в інстанційному перегляді судових рішень, а також недоліки, які відбилися на вже усталеному практикою.

Дослідження направлені на з'ясування особливостей нових змін щодо ланок судової гілки влади, розширенні повноважень Верховного суду України, який увібрав у себе касаційну інстанцію та інші положення, які внесли свої корективи до правосуддя. Відповідно, аналізується відображення нової судової реформи у таких нормативно-правових актах як закон України "Про судоустрій та статус суддів" та змін у розділ "Правосуддя" Конституції України від 02.06.2016 року.

Аналізуються перспективи розвитку та втілення нової судової реформи, яка б забезпечувала правосуддя, захист прав та інтересів громадян у цивільних справах.

Ключові слова : судова реформа, інстанція, перегляд рішень, апеляція, касація.

Ushkalo N. I. Instance Retrial in the Context of Judicial Reform. The article investigates the instance of judicial review under the new judicial reform in 2016. Attention is drawn to the sound changes in legislation and the Constitution of Ukraine, studied positive aspects in instance review of court decisions, and deficiencies in the practice.

The article is aimed on finding out features of the new changes in parts of the judiciary, extension of the powers of the Supreme Court of Ukraine, which incorporates the cassation and other provisions that have made their adjustments to justice. Accordingly, the analyzes show a new judicial reform in the following acts and regulations as the law of Ukraine "On the Judicial System and Status of Judges" and changes in the "justice" of the Constitution of Ukraine 06.02.2016 year.

Analyzes the prospects for the development and implementation of new judicial reforms that would ensure justice, protect the rights and interests of citizens in civil cases.

Keywords : judicial reform, instance, retrial, appeal, cassation.

Актуальність теми дослідження. Постановка проблеми: Будь-які нові впровадження в законодавстві, зміни, реформи є актуальними для обговорення, знаходження недоліків та удосконалення. А якщо, це стосується змін в одній із гілок влад, а саме судовій, то це є тією ареною для розділу думок і дискутування. Інстанційний перегляд рішень в контексті нової судової реформи відкриває нові можливості захисту своїх порушених прав та інтересів. Цивільне законодавство має свою специфіку розгляду справ, свої особливості. Тому, безумовним є те, що ця тема доволі таки актуальна. З впровадженням нової судової реформи 2016 року відбулися значні зміни в структурі та організації судової гілки влади. Відповідно, це відобразилося на інстанційному перегляді судових рішень, як засобі забезпечення правосуддя та справедливого розгляду і вирішення справ. Досить багато практиків та науковців почали активно обговорювати очікування від таких змін. Це, безумовно, є проблемним питанням на сьогоднішній день, тому стаття буде направлена на дослідження інстанційного перегляду рішень в контексті реформи 2016 року.

Аналіз досліджень та публікацій. До уваги бралися такі публікації науковців, як К. Гусаров, Н. Кучерук, Й. Штефан.

Завданнями роботи є:

1. Розглянути теоретичні аспекти інстанційного перегляду рішень.
2. Провести аналіз нормативно-правових актів, які внесли зміни в інстанційний перегляд судових рішень з запровадження нової судової реформи.
3. Визначити проблемні питання, що виникли після прийняття нової судової реформи.
4. Оцінити законодавчі новели та пропозиції щодо реалізації нових змін в Україні.

Виклад основного матеріалу. Удосконалення цивільного процесуального законодавства має на меті забезпечити максимально справедливе судочинство, захистити порушені права суб'єктів. Декларація прав та свобод людини і громадянина, Конституція України [1], цивільно-процесуальне законодавство регламентує право на оскарження

рішень. Забезпечення апеляційного та касаційного оскарження повинна наближатися до європейських стандартів, враховуючи всі особливості процедури оскарження рішень. Судова реформа, започаткована з травня 2016 року внесла ґрунтовні корективи до інстанційного перегляду судових рішень. Свою підтримку змінам в організації роботи судової системи України висловив Глава Венеціанської комісії Джанні Букіккіо.

Найдискусійніше питання при впровадженні судової реформи 2016 року була пропозиція створення нової системи. Тобто, тепер замість чотирьохланкової системи триланкова. Так, відповідно до змін в Україні функціонує триланкова судова система – місцеві, апеляційні суди та Верховний Суд. Як суди першої інстанції діятимуть також Вищий спеціалізований суд з інтелектуальної власності та Вищий антикорупційний суд. Повноваження суду апеляційної інстанції виконуватимуть апеляційні суди, а відповідно суду касаційної інстанції – Верховний Суд.

Апеляційна інстанція є першою при оскарженні рішень. Відповідно до Закону України "Про судоустрій та статус суддів" зазначеною інстанцією є апеляційні суди, які утворюються відповідно до указу Президента України в апеляційних округах. К. Гусаров звертає увагу на визначення моделі апеляційного провадження, що у свою чергу є теоретичною конструкцією, яка визначає межі втручання суду апеляційної інстанції у перегляд рішення суду першої інстанції [5, с. 109].

М. Штефан визначає повний та неповний апеляційний розгляд [9, с. 154-162]. Відповідно, перший вид передбачає собою розгляд справи з доказами та фактами, які встановлювалися при розгляді справи у першій інстанції, а також надання нових доказів, які не були ще представлені, але в силу обставин були виявлені після розгляду судом першої інстанції. Другий вид апеляційного оскарження розглядається на підставі тільки тих фактичних даних, які були предметом дослідження суду першої інстанції, окремо вказані в апеляційній скарзі. Особливістю

є те, що справа по суті не розглядається, а лише перевіряється процесуально дотримані дії судом першої інстанції, що мають вагоме значення на рішення.

Кардинальні зміни за судовою реформою відбулися у Верховному Суді України. Ст. 36 Закону України "Про судоустрій та статус суддів" визначає Верховний суд України, як касаційну інстанцію. Це відобразилося на структурній зміні Суду: складається з Великої Палати та ще чотирьох Касаційних судів, одним з яких є з розгляду цивільних справ.

"Повторна касація" не знайшла своє вираження в новій судовій реформі. Відповідно до ЗУ "Про судоустрій та статус суддів" [2] до 2016 року передбачався такий розгляд справ у порядку касаційного оскарження: Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ та Верховний Суд України, як повторна касація. Законодавство тепер встановлює розгляд касаційної скарги напряму Верховним Судом України. Це одна із найгрюнтовніших змін, яка понесла за собою зменшення ланок судової влади, і відповідний перегляд справ на касаційному рівні. Такі погляди на розгляд цивільних справ є у багатьох європейських країнах, де стандарти справедливої судової системи, захист прав та інтересів громадян вбачаються саме у наблизненні судових ланок розгляду справ до єдиності та узгодженості.

Як звертає увагу Н. Кучерук, що така структура Верховного Суду виглядає не лише дивною (оскільки суд складається з інших судів), але й не узгоджується із Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» [7]. Адже попри те, що «нова» Конституція передбачає діяльність Верховного Суду як єдиного найвищого органу у системі судоустрою, зміни до спеціалізованого закону

фактично наділюють таким статусом одразу п'ять судів [4].

С. Чванкін у своєму інтерв'ю звертає увагу на особливості оскарження рішень "по-новому" [8]. По суті, підстави розгляду цивільних справ у касації, що вже здійснюється Верховним Судом (відділи, що спеціалізуються по окремим видам справ) не змінюються. Розгляд справ передбачає собою перевірку законності та обґрунтованості рішень і ухвал суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, а також рішень і ухвал апеляційного суду. Підставами касаційного оскарження є тільки неправильне застосування судом (судами) норм матеріального права або порушення норм процесуального права (ч. 2 ст. 324 ЦПК України) [2]. Учасники касаційного провадження можуть і не бути присутніми при розгляді справи, оскільки мотиви оскарження викладені в касаційній скарзі на судові рішення. Як звертає увагу К. Гусаров, підставами касаційного оскарження, на відміну від підстав апеляційного оскарження, є тільки незаконність оскаржуваного судового акта. Касаційна скарга може бути предметом розгляду тільки за тієї умови, якщо наведені в ній доводи свідчать про неправильне застосування судами першої чи апеляційної інстанції норм матеріального права чи про порушення норм процесуального права. При розгляді касаційної скарги суд не вправі робити висновки щодо обґрунтованості судового рішення чи ухвали [6, с. 286].

Висновки. Отже, нова судова реформа змінила структуру судових ланок, що понесло за собою зміну перегляду цивільних справ. Вважаємо, що інстанційний перегляд рішень в контексті судової реформи 2016 року відображає європейські стандарти розгляду та оскарження цивільних справ, захист інтересів, свобод та прав громадянина..

Використана література :

1. Конституція України: зі змінами від 02.06.2016 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
2. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492
3. Про судоустрій та статус суддів: закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2016, № 41-42, № 43, № 44-45, ст.529
4. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 28, ст.532
5. Гусаров К. В. Інстанційний перегляд судових рішень у цивільному судочинстві // К. В. Гусаров : дис. на здоб. ступ. доктор юрид. наук. // Х.: НУ "Юридична академія ім. Я. Мудрого", 2011. – 431 С.
6. Гусаров К. В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядках // К. В. Гусаров : монографія. – Х.: Право, 2010. – 340 С.

7. Кучерук Н. Що таке судова реформа? // Н. Кучерук. – канал новин Еспресо [Електронний ресурс]: www.espreso.tv/

8. С. Чванкін інтерв'ю щодо нової судової реформи // Чванкін С. // Юридична газета [Електронний ресурс] : <http://jur-gazeta.com/golovna/yuridichna-gazeta-peredplata-na-2016-rik.html>

9. Штефан, М. Й. Концептуальні положення правового регулювання апеляційного і касаційного провадження в новому ЦПК України [Текст] / М. Й. Штефан // Вісник Академії правових наук України. – Х., 1994. – № 2. – С. 154–162.